

VENEZIA E L'ORIENTE, Firenze 1987, xii+441 sayfa. Ek tablolar ile. Venedik'deki Fondazione Giorgio Cini neşri. Dağıtımı üstlenen kitapçı: Floransa'daki (Firenze) Leo S. Olschki. *Civiltà Veneziana, Studi* serisinin 42'inci kitabıdır.

Venedik'deki kültür ve araştırma merkezi G. Cini, düzenlediği bilimsel toplantılarından bazısını Şark memleketlerine tahsis eder, böylece yüzyılların birikimi belirli evrelerde araştırmacılara yeni bir konu olur. Şimdi elimizde bulunan kitap, 27 Ağustos-17 Eylül 1983 günleri arasında merkezde toplanan bilim adamlarının bir ürünüdür. Belirli bir tema ortaya konmamış ve her bir araştırmacının isteği ve çalışması doğrultusunda bildiri hazırlaması istenmiştir. Konuşmalarını yaptıktan sonra basım için yollayanların araştırmaları böylece bir araya getirilmiştir. Türk tarihini yakından ilgilendiren az sayıda inceleme içeriği olan bu ciltte kayda şayan şunlar bulunmaktadır: Maion Leathers Kuntz, ("L'Orientalismo di Guglielmo Postel e Venezia", s.207-227) Avrupa'da doğubilim çalışmalarının öncüsü olarak tanınan bu zat hakkında bir eser kaleme almış olan araştırmacı bu çalışmasında, Postel'in Venedik'de kimlerle görüştüğünü ve hangi kaynaklardan yararlandığını açıklamıştır. (Ugo Tucci "Mercanti Veneziani in Asia Lungo l'itinerario poliano", s.307-321 ve "Marco Polo, mercante", s.323-337) Ugo Tucci uzun zamandan beri Marco Polo üzerinde çalışmaktadır. Asya'nın tanınmasında ve siyasal olduğu kadar ekonomik yapısının Avrupa'ya ulaştırılmasında ilk önde olmayı hak eden Marco Polo üzerinde yapılan çalışmaların sayısı başdöndürücü bir şekilde artmaktadır. Maksat, Polo'nun yaşamını meydana çıkarmak olduğu kadar döneminin havasını, karakterini, değişik özelliklerini de araştırmak ve gizli bir şey bırakmamaktır. Bununla beraber yapılan her araştırma ortaya konulması gerekli hususların daha çok olduğunu göstermektedir. Ugo Tucci ilk çalışmasında devrinin mal alışverişi ve özellikleri üzerinde durmuş, ikinci makalesinde de Marco Polo tarafından kaleme alınmış olan eser üzerinde durmak kadar değerlendirmesini ve daha başka hangi konulara kaynak görevi üstlendiği hususlarını da açıklamıştır. (Alessandro Bausani "Venezia e l'Adriatico in un portolano turco", s.339-352) Bu kısımlar kitabın Türk tarih ve kültürü açısından en önemli sayfalarıdır. Piri Reis üzerinde uzun zamandan beri çalışan Sayın Alessandro Bausani, bir kitap için zaman kaybetmek yerine, hazırladığı bölümleri İtalyancaya çevirmekte ve bir dergi veya armağan makalesi vesilesiyle ele almakta ve yayımlamaktadır. Bu cilt içinde, her bir satırın çeviri yazısı yapıldıktan sonra, İtalyanca çevirisi verilmekte ve kaynakça da en sonda zikredilmektedir. İtalya kıyıları hakkında Piri Reis'in verdiği bilgilerin çevirisi ile yetinen Bausani'nin bu çalışmasını bitirdikten sonra, tarihi evrimi ve bilgilerin nereden kaynaklandığını bilimsel bir yöntemle ortaya çıkarmasını beklemekteyiz.

Diğer araştırmalar arasında doğrudan Türk tarihini ilgilendiren makale yoktur. Bununla beraber en umulmadık sayfalarda yeni bilgiler ile karşılaşmamız süpriz olmaz: (Clément Schmidt "L'epopea francescana nell'Impero Mongolo nei secoli XIII-XIV", s. 379-408) Bir tarikat başkanının kendi atalarının faaliyetini tarafsız bir şekilde ortaya çıkarma işini en iyi kendisi yapar düşüncesi belki tereddütler uyandırır, fakat ciddi bir çalışma ortaya koyarsa elbette, ortaya konan satırlara güvenimiz artar. Yüzyıllar boyunca Şark topraklarında faaliyet gösteren, katolik mezhebine bağlı, Assisi'li Francesco'nun kurduğu tarikatın müritleri, dolaştıkları yerler hakkında pek çok eser kaleme almışlar ayrıca çok sayıda belge- nin oluşmasını sağlamışlardı. Bunlardan Pian di Carpine Giovanni da Montecorvino, Odo-

rico da Pordenone, Marignolli tanınmış birer din adamı olmak yanında yaşadıkları yüzyıllarda Türk ve İslâm âlemi hattâ Moğollar hakkında çok sayıda satır doldurmuşlar ve bunlar bilim adamlarının dikkatini çekmişti. Tarikat reisi, burada fazla bir detaya inmeden, kaynakların derli toplu bir sıralamasını yapmıştır.

Kitap, G. Cini vakfının şık ciltler halinde yayınladığı seri içinde hak ettiği yeri almıştır. Bu alanda daha başka başarılı yayınlarını gerçekleştireceğine inandığımız vakfın, zengin bir geleneğin kültür birikimini ne güzel bir şekilde değerlendirdiğini ortaya koyuyor. Çok yerinde bir tutumla, Enciclopedia Italiana enstitüsü ile işbirliğine girişip anıtsal bir Venedik Tarihi çalışmalarını organize eden G. Cini vakfının bu girişiminin sonunu onbir-oniki sene sonra da kutlamayı çok arzu ederim.

DOÇ. DR. MAHMUT H.ŞAKİROĞLU